

BISDOM BREDA

A photograph showing a woman with short grey hair, wearing a red jacket, leaning over a wooden railing. She is holding a white book and looking at it. Two young girls with blonde hair are looking at the book with her. The girl on the left is wearing a black jacket, and the girl on the right is wearing a plaid jacket. The background is blurred, showing other people in a church setting.

Programmagids 2013-2014

Voorwoord	p. 3
Jubileum Priester- en Diakenopleiding Bovendonk	p. 4
Bisdombedevaart 2014	p. 5
Kalender en inhoud	p. 6
Programma-aanbod	p. 11
Trefwoordenregister	p. 54
Nuttige adressen	p. 55

Geloof

De parochie is een instrument om mensen Jezus Christus en zijn evangelie te leren kennen. Daarom geldt bij alles: het geloof voorop. Paars is de kleur van bekering en de bereidheid om naar God te luisteren. Het is de kleur van het bisdom Breda.

Pastoraat

De Kerk is de gemeenschap van mensen, bijeengeroepen door de Heer. De eerste pastorale zorg gaat uit naar hen die zich tot de Kerk bekennen: de kerkleden. Van daaruit staat de parochie missionair open naar mensen die nog niet of niet meer tot de gemeenschap horen, en die daar wel toe genodigd zijn. Groen is de kleur van de hoop.

Personeel

In het pastoraal team zijn verschillende ambten en functies vertegenwoordigd van priester, pastoraal werk(st)er en diaken. De pastorale beroepskrachten bouwen met de vrijwilligers aan de Kerk als gemeenschap van mensen. Rood is de kleur van de heilige Geest en Pinksteren.

Gebouwen

Parochies en samenwerkingsverbanden ontwikkelen een gezamenlijk beheer van de kerkelijke gebouwen met het oog op het onderhoud en het gebruik. Grijs is de kleur van de stenen.

Financiën

Parochies en samenwerkingsverbanden ontwikkelen één financieel beheer om het pastoraal team en de activiteiten van de parochie te kunnen financieren. Goudgeel is de kleur van het geld.

Besturen

Besturen is een werkwoord. Intensivering van samenwerking vraagt om actief besturen op alle beleidsterreinen en om een juiste bestuurlijke inrichting. Blauw is de kleur van daadkracht.

Geachte lezer(es),

Voor u ligt de Programmagids 2013-2014 van het bisdom van Breda met het diocesane aanbod voor parochies en parochiekernen en de (inter)parochiële caritas-instellingen. In het afgelopen jaar werden ook door de vicariaten activiteiten georganiseerd. Zo werd bij gelegenheid van het Jaar van het Geloof per vicariaat een geloofsfeest georganiseerd. Het Jaar van het Geloof, dat uitgeroepen werd bij de 50-jarige herdenking van de opening van het Tweede Vaticaanse Concilie (1962-1965), wordt afgesloten op 24 november (zie blz. ???).

Ofschoon het concilie reeds 50 jaar achter ons ligt, is de Kerk wereldwijd nog steeds bezig met de implementatie ervan. Nooit eerder in de geschiedenis werd in concilieteksten zoveel verwezen naar het Evangelie.

Paus Franciscus geeft een sterk getuigenis en roept voortdurend op de eenvoud en radicaliteit van het evangelie opnieuw gestalte te geven. Het is goed bij alles wat in deze gids aangekondigd wordt te bedenken dat het allereerst een hulpmiddel is om persoonlijk en als geloofsgemeenschap antwoord te geven aan de Heer die zegt: "Bekeert U en gelooft in het Evangelie".

Nieuwe evangelisering krijgt gestalte in viering, in diaconale dienst en in persoonlijke vorming en toerusting. Het aanbod in deze Programmagids is zo opgesteld dat het allen die meewerken in de parochies van het bisdom van Breda ondersteunt het appèl van het Evangelie te beantwoorden.

Mgr. dr. J.W.M. Liesen
Bisschop van Breda

Dit is een uitgave van het bisdom van Breda

Veemarktstraat 48, 4811 ZH Breda

T 076 5223444

E secretariaat@bisdombreda.nl

F 076 5216244

I www.bisdombreda.nl

 bisdom van breda

E programmagids@bisdombreda.nl

Augustus 2013

30 JAAR PRIESTER- EN DIAKENOPLEIDING BOVENDONK

In 2013 bestaat de Priester- en Diakenopleiding Bovendonk 30 jaar. De dies (stichtingsdag) is 23 oktober. Op 23 oktober 1983 opende mgr. Ernst de Priesteropleiding Bovendonk. Later werd daar onder mgr. Muskens de Diakenopleiding aan toegevoegd.

Vanwege het jubileum wordt een aantal initiatieven genomen, waaronder een gebedsstaffette. Op de website van de Priester- en Diakenopleiding Bovendonk is de actuele informatie te vinden. Ook wordt de roepingcampagne van het bisdom vernieuwd voorafgaand aan Roepingenzondag 11 mei 2014. Bij het 25-jarige jubileum van Bovendonk startte de roepingcampagne 'Ik antwoord op wat U in mijn hart hebt gelegd'. Op een website, in een magazine en informatiemateriaal werd gesproken over roeping en heel concreet de roeping tot priester of diaken.

De vernieuwde roepingcampagne handhaaft het thema van 2008. Het thema begint met 'ik', maar verplaatst het perspectief daarna naar God, en naar wat Hij in het hart van mensen heeft gelegd. Het initiatief komt van God. Iedereen wordt door God persoonlijk aangesproken.

Vanwege het jubileum van de Priester- en Diakenopleiding Bovendonk staat de roeping van priesters en diakens centraal in de roepingcampagne. Het Tweede Vaticaans Concilie geeft aan dat iedereen geroepen is en dat binnen de gemeenschap van geroepenen de priesters en diakens heel concreet een roeping hebben om het volk van God te dienen. Het gewijde ambt is ingesteld om in Christus' Naam de Kerk, het volk van God, voortdurend op te bouwen, te voeden, toe te rusten en van dienst te zijn.

BISDOMBEDEVAART 2014 'OPEN JE HART VOOR CHRISTUS'

In de herfstvakantie van 2014 (zaterdag 18 - zaterdag 25 oktober) organiseert het bisdom een bedevaart naar Polen. Het thema van de bisdombedevaart 2014 is 'Open je hart voor Christus'.

De bedevaart zal onder meer een bezoek brengen naar Czestochowa waar zich de icoon van de Zwarte Madonna van Czestochowa bevindt. Daarnaast worden verschillende plaatsen bezocht die verbonden zijn met het leven van de zalige paus Johannes Paulus II.

Voor meer informatie:

Bisdom van Breda
T 076 5223444
E bisdombedevaart@bisdombreda.nl
I www.bisdombreda.nl

Reistechnische verzorging:

Pelikaan Groepsreizen & Incentives
Haveneind 2
4761 BZ Zevenbergen
T 088 7354550
E groepsreizen@pelikaanreizen.nl

JUBILEUMJAAR PRIESTER- EN DIAKENOPLEIDING BOVENDONK

2013

23 OKTOBER	Dies (stichtingsdag) van de opleiding. Op deze dag vinden geen feestelijkheden plaats.
24 NOVEMBER	Roepingensvesper van de diocesane gebedskring roepingen met aandacht voor de start van de gebedsstaffette. Tevens afsluiting van het Jaar van het Geloof.
8 DECEMBER	Start van de gebedsstaffette i.s.m. parochies.

2014

3 - 10 FEBRUARI	Studiereis en bedevaart naar Israël voor priester- en diakenstudenten.
5 APRIL	Informatiedag voor mannen met interesse voor de opleiding en vorming tot priester of diaken.
11 MEI	Roepingenzondag en afsluiting van de gebedsstaffette. Presentatie van de vernieuwde roepingcampagne.
27 JUNI	Afsluiting jubileumjaar met een mini-symposium over geestelijke begeleiding.

DE VOORBEREIDING OP DE BISDOMBEDEVAART VINDT PLAATS VANAF HET NAJAAR 2013, ONDER MEER OP DE VOLGENDE MOMENTEN:

2013

22 OKTOBER	De feestdag van de zalige paus Johannes Paulus II
NOVEMBER	Op verschillende plaatsen in het bisdom worden informatiebijeenkomsten gehouden i.s.m. Pelikaan Reizen.

2014

1 MEI	De dag van de zaligverklaring van paus Johannes Paulus II (2011).
15 AUGUSTUS	Patroonsfeest van het bisdom van Breda (Maria Tenhemelopneming) met aandacht voor de bisdombedevaart.

Opleiding tot priester of diaken	p. 12
Frenckenprogramma voor aanstaande pastorale beroepskrachten	p. 13

2013

SEPTEMBER

1 september	Geloofsgesprek op tv met Mariet van Goch (Jaar van het Geloof, geloofsoverdracht en catechese)*	
20 september	Geloof in kunst: Het kerkgebouw, huis van God	p. 14
20 september	Antoniusacademie over Onderwijs en armoede	p. 15
22 september	Diocesane jongerenviering	
23 september	Bijeenkomst in het bisschopshuis (1)	p. 16
najaar	Start Cursus nieuwe bestuursleden parochiële caritasinstelling (PCI)	p. 17

OKTOBER

1 oktober	Expert meeting gebouwenbeleid	p. 18
5 oktober	Lopend Vuurtje voor vormelingen	p. 19
6 - 8 oktober	Pastoorcursus	p. 21
20 oktober	Diocesane jongerenviering	
21 oktober	Start Basiscursus parochiebestuur	p. 22
22 oktober	Feestdag van de zalige paus Johannes Paulus II (bisdombedevaart 2014)	
23 oktober	Jaarlijkse ontmoetingsdag voor emeriti en pastorale beroepskrachten met pensioen	p. 23
27 oktober	Geloofsgesprek op tv met Charlotte den Toonder (Jaar van het Geloof, geloofsoverdracht en catechese)*	
30 oktober	Ontmoeting teamassistentes en secretariële ondersteuners	p. 24
30 oktober	Bijeenkomst voor kosters vicariaat Middelburg	p. 25

NOVEMBER

1 november	Allerheiligen	
2 november	Allerzielen	
7, 21 november	Diocesane VPV-dagen	p. 26
15 - 17 november	Misdienaars- en acolietenweekend	p. 27
17 november	Diocesane jongerenviering	
18 november	Afsluitende bijeenkomst Basiscursus parochiebestuur	p. 22
18, 19 november	Startavonden Vastenactie - Vastenestafette 2014	p. 28
19 - 21 november	DiaconAction	
22 november	Diaconaal werkbezoek, naar een onderwijsinstelling	p. 29
24 november	Diocesane afsluiting Jaar van het Geloof	p. 30
24 november	Bijeenkomst met vesperviering van de gebedskring roepingen	p. 31

DECEMBER

1 december	Advent, 1e zondag	
1 december	Geloofsgesprek op tv (Jaar van het Geloof, geloofsoverdracht en catechese)*	
8 december	Start gebedsestafette Priester- en Diakenopleiding Bovendonk i.s.m. parochies (30 jaar Opleiding Bovendonk)	
15 december	Diocesane jongerenviering	
25 december	Kerstmis	

2014

JANUARI

7 januari	Nieuwjaarsbijeenkomst in het vicariaat Middelburg	
9 januari	Nieuwjaarsbijeenkomst in het vicariaat Breda	
10 - 12 januari	Kloosterdagen voor mensen uit het onderwijs	p. 32
12 - 14 januari	Masterclass Geestelijke Leiding (vervolg)	p. 33
14 januari	Start Kadercursus catechese Module 1	p. 34
17 januari	Dag van het Jodendom	
19 januari	Diocesane jongerenviering	
19 - 22 januari	Masterclass Geestelijke Leiding	p. 35
20 januari	Bijeenkomst in het bisschopshuis (2)	p. 36
24 januari	Presentatie diocesane cijfers Kerkbalans	p. 37
27 januari	Bouwkundig beheer kerkgebouwen	p. 38

FEBRUARI

3 - 10 februari	Studiereis en bedevaart naar Israël voor studenten Priester- en Diakenopleiding Bovendonk (30 jaar Opleiding Bovendonk)	
8 februari	Ledenadministratie en kerkbijdragen-administratie Navision	p. 39
16 februari	Diocesane jongerenviering	

MAART

5 maart	Aswoensdag	
5 maart	Start Vastenestafette	
10 maart	Bezinningsdag (retraite) voor pastoraal werk(st)ers	p. 41
16 maart	Diocesane jongerenviering	
18 maart	Studiedag Liturgie	p. 42
28 maart	Antoniusacademie Mantelzorg	p. 43
voorjaar	Voorbij de 65 jaar, bijeenkomst voor priesters en diakens	p. 44
voorjaar	Naar de 65 jaar, bijeenkomst voor pastoraal werk(st)ers	p. 45

APRIL

3 - 4 april	Kloosterdagen voor het categoriaal pastoraat (data als optie)	p. 46
5 april	Informatiedag Priester- en Diakenopleiding Bovendonk	p. 47
12 april	Financiële administratie (Navision)	p. 48
13 april	Palmpasen, diocesane jongerenviering	
16 april	Chrismamis (Oudenbosch)	
17 april	Witte Donderdag	
18 april	Goede Vrijdag	
20 april	Pasen	
27 april	Zondag van de Arbeid	

MEI

9 mei	Dag van de zaligverklaring van paus Johannes Paulus II (bisdombedevaart 2014)	
11 mei	Bijeenkomst met vesperviering van de gebedskring roepingen Roepingenzondag, afsluiting van de gebedsestafette, presentatie van de vernieuwde roepingcampagne (30 jaar Opleiding Bovendonk)	p. 49
14 mei	Bezinningsdag voor emeriti en pastorale beroepskrachten met pensioen, de bron van geloof levend houden	p. 50
17 mei	Diocesane jongerenviering	
19 mei	Bijeenkomst in het bisschopshuis (3)	p. 51
29 mei	Hemelvaart	

JUNI

1 juni	Zondag met speciale aandacht voor de diaconie	
8 juni	Pinksteren	
13 juni	Dies Antoniushuis (feestdag van de h. Antonius van Padua)	

15 juni	Diocesane jongerenviering	
17, 19 juni	Informatieavonden parochiële caritasinstellingen	p. 52
20 juni	Diaconaal werkbezoek Mantelzorg	p. 53
21 - 22 juni	Katholieke jongerendag	
27 juni	Afsluiting jubileumjaar Priester- en Diakenopleiding Bovendonk, minisymposium over geestelijke begeleiding (30 jaar Bovendonk)	
29 juni - 4 juli	Jaarlijkse retraite voor (aanstaande) priesters en diakens	p. 54

JULI

AUGUSTUS

15 augustus	Maria Tenhemelopneming (patroonsfeest bisdom van Breda)	
-------------	---	--

* De geloofsgesprekken worden uitgezonden om 10.10 uur op Nederland 2 voorafgaand aan de uitzending van de eucharistieviering vanuit het bisdom van Breda (10.30 uur). Data van de uitzendingen zijn onder voorbehoud. Ook in 2014 worden zeven geloofsgesprekken uitgezonden.

In het bisdom van Breda studeren priesters en diakens in opleiding aan de Priester- en Diakenopleiding Bovendonk of aan een erkende universitaire of hbo-opleiding. De opleiding duurt in totaal zes jaar. Jonge priesterstudenten volgen hun opleiding in voltijd en wonen in het Antoniushuis. Priester- en diakenstudenten van 28 jaar tot begin 50 studeren in deeltijd op Bovendonk te Hoeven. Zij combineren de studie met hun werk. Op Bovendonk telt een studiejaar 20 studieweekenden.

In de studie worden persoonsvorming, spirituele vorming, theologische vorming en pastoraal-theologische beroepsvorming geïntegreerd aangeboden. Men volgt colleges in de Bijbelwetenschap, kerkgeschiedenis, systematische theologie,

ethiek, spiritualiteit, pastoraaltheologie, liturgie, filosofie, godsdienstwetenschappen en sociale wetenschappen.

De student doet vrijwilligerswerk in een parochie en neemt deel aan een diocesaan programma. Afhankelijk van reeds gevolgde opleiding en verworven competenties, kan een op maat gemaakt opleidingsprogramma samengesteld worden. Om toegelaten te kunnen worden als priesterstudent van Bovendonk moet men zich verbonden hebben met een bisdom, orde of congregatie en voorts gekozen hebben voor de celibataire levensstaat. Kandidaten voor het permanente diaconaat moeten zich eveneens verbonden hebben met een bisdom, orde of congregatie en gekozen hebben voor een definitieve levensstaat.

Het Frenckenprogramma is het diocesaan vormingsprogramma voor wie als priester, diaken of pastoraal werk(st)er wil gaan werken in het bisdom van Breda. Het programma wordt gedurende de laatste drie jaar van de masteropleiding gevolgd op Bovendonk. Elk studiejaar zijn er negen à tien bijeenkomsten. De bijeenkomsten vinden meestal in de avond plaats van 18.15 tot 22.00 uur, en er zijn twee weekeinden.

Het programma bestaat uit drie onderdelen:

- 1) spiritualiteit
- 2) praktisch-liturgische vorming
- 3) beleid en organisatie in het bisdom van Breda

Dit programma wordt in een driejarige cyclus aangeboden. Elk jaar is er ook een werkveldbezoek aan een parochie en aan een instelling.

WANNEER	Studiejaar 2013-2014	WANNEER	Studiejaar 2013-2014 Maandelijke bijeenkomst, circa negen à tien keer per jaar, gedurende drie jaar
VOOR WIE	Voltijdopleiding of deeltijdopleiding voor mannen vanaf 18 jaar met tenminste havo of vwo. Bij onvoldoende vooropleiding geldt dat men onderwijs moet kunnen volgen op tenminste hbo-niveau	VOOR WIE	Studenten die beginnen aan hun masteropleiding en/of de laatste jaren (stageperiode) van de Priester- en Diakenopleiding Bovendonk
WAAR	Utrecht, Tilburg, Hoeven	WAAR	Centrum Bovendonk, Hoeven
MAX. AANTAL DEELNEMERS	N.v.t.	MAX. AANTAL DEELNEMERS	N.v.t.
KOSTEN	Op aanvraag	KOSTEN	N.v.t.
BEGELEIDING	Diverse docenten	BEGELEIDING	Studiecoördinator Jan Brok, e.a.
INFORMATIE	Rector Norbert Schnell, Priester- en Diakenopleiding Bovendonk, T 0165 504277, E info@pdob.nl, I www.pdob.nl, zie ook www.roeping.nu	INFORMATIE	Jan Brok, dienst opleiding en vorming, T 0165 504277, E info@pdob.nl
AANMELDEN	Bij de Priester- en Diakenopleiding Bovendonk. Voor het studiejaar 2014-2015 uiterlijk op 15 mei 2014. Secretariaat Bovendonk, T 0165 504277 of E info@pdob.nl	AANMELDEN	Secretariaat Bovendonk, T 0165 504277 of E info@pdob.nl

GELOOF IN KUNST

HET KERKGEBOUW, HUIS VAN GOD

ANTONIUSACADEMIE

ONDERWIJS EN ARMOEDE

In kerken en kapellen zijn vele kunstvoorwerpen. 'Voor God is niets mooi genoeg.' Architecten, beeldhouwers, timmerlieden, schrijnwerkers, koperslagers en glazeniers zijn aangetrokken om de kerken te verfraaien. Vele voorwerpen in kerken hebben een functionele, een betekenisgevende én een artistieke functie. Vele kerken worden opengesteld.

Als gastheer of gastvrouw heet u bezoekers welkom en beantwoordt u vragen. Het is een uitdaging om met mensen die daarvoor openstaan vanuit de kunst in kerken het geloofsgesprek aan te gaan, en om bij de doopvont te spreken over dopen, bij de preekstoel te spreken over preken, bij de biechtstoel over biechten, bij de lessenaar te spreken over het lezen in de Schrift.

Deze bijeenkomst wordt jaarlijks gegeven, voorafgaand aan Open Monumentendag en steeds in een andere regio van het bisdom.

De Antoniusacademie is een forum waar mensen uit Kerk en samenleving op uitnodiging van de bisschop bij elkaar komen om een thema uit de sociale leer van de Kerk nader uit te werken en uit te dragen.

Tijdens deze Antoniusacademie wordt gesproken over onderwijs en armoede. Aan de hand van het onderzoek van de Kinderombudsman naar kinderen en armoede wordt gesproken met een aantal onderwijsinstellingen die de gevolgen van armoede proberen terug te dringen.

De Antoniusacademie is een ronde tafel conferentie om de visies op een vraagstuk zo goed mogelijk uit te wisselen. Er is een publieke tribune aanwezig waar geïnteresseerden het gespreksforum kunnen volgen.

De Antoniusacademie is genoemd naar de heilige Antonius van Padua (12e -13e eeuw). De heilige Antonius had in zijn tijd veel oog voor het leven en de ontplooiingskansen van individuele armen. Hij kwam voor hen op in zijn prediking en door zijn concrete voorbeeld. Antonius had ook zorg voor rijken en machtigen, namelijk dat zij door prediking op hun beurt evenzeer oog zouden krijgen voor het leven van kleinen en hen als mens, naar Gods beeld geschapen, zouden herkennen en erkennen.

WANNEER Vrijdag 20 september 2013, 13.30 - 16.00 uur

VOOR WIE Gastheren en gastvrouwen die de openstelling van kerken en kapellen tot taak hebben, mensen die rondleidingen willen verzorgen in hun eigen kerkgebouw (voor geïnteresseerden, vormelingen etc.)

WAAR H. Maria Magdalena, Singelstraat 9, Goes

MAX. AANTAL DEELNEMERS 30

KOSTEN N.v.t.

BEGELEIDING Vincent Schoenmakers en diaken Frank van Gerven

INFORMATIE Vincent Schoenmakers, T 076 5223444, E programmagids@bisdombreda.nl

AANMELDEN E programmagids@bisdombreda.nl

WANNEER Vrijdag 20 september 2013, 15.00 - 17.30 uur

VOOR WIE Mensen uit Kerk en maatschappelijke (onderwijs)organisaties, op uitnodiging van de bisschop, de publieke tribune is vrij toegankelijk

WAAR H. Antoniuskathedraal, Breda

MAX. AANTAL DEELNEMERS N.v.t.

KOSTEN N.v.t.

BEGELEIDING Hanneke Oomen

INFORMATIE Bob van Geffen, T 076 522 34 44, E bvgeffen@bisdombreda.nl of Hanneke Oomen, T 076 522 34 44, E hoomen@bisdombreda.nl

AANMELDEN Voor de publieke tribune via E programmagids@bisdombreda.nl

JANUARI FEBRUARI MAART APRIL MEI JUNI JULI AUGUSTUS SEPTEMBER OKTOBER NOVEMBER DECEMBER

JANUARI FEBRUARI MAART APRIL MEI JUNI JULI AUGUSTUS SEPTEMBER OKTOBER NOVEMBER DECEMBER

Voor deze avond nodigt bisschop Liesen pastorale beroepskrachten uit voor een gezamenlijke bezinning en ontmoeting rond het thema 'Geestelijk leven en gebed'.

Pastoor Jeroen Smith, pastoor in Leiden, spreekt op deze avond over de vraag hoe het geestelijk leven en het gebed in de parochie kunnen worden bevorderd. Hij zal daarbij ook ingaan op initiatieven als de Alpha Cursus.

In september verschijnt ook een bisdommagazine over 'Geestelijk leven en gebed'.

De cursus 'Nieuwe bestuursleden parochiële caritas instelling (PCI)' telt vijf bijeenkomsten. Zij is met name bestemd voor bestuursleden van de (inter) parochiële caritasinstellingen en de werkgroepen caritas in de parochiekernen in hun eerste benoemingstermijn.

U krijgt zicht op de kern van caritas en diaconie en het werk van een caritasbestuur in en buiten de parochie. In de vijf bijeenkomsten wordt het reglement van de PCI behandeld en het doel van de parochiële caritasinstelling. Ook komen de begrippen caritas en diaconie aan bod, het werk van de PCI in de praktijk en met wie je daarvoor kunt samenwerken. Ook worden thema's van de sociale leer van de Kerk belicht in relatie tot het werk en de doelstellingen van de PCI's.

WANNEER	Maandag 23 september 2013, 19:30 - 21:45 uur	WANNEER	5 dinsdagavonden in het najaar
VOOR WIE	Pastorale beroepskrachten werkzaam in het bisdom van Breda	VOOR WIE	Bestuursleden van de (inter-)parochiële caritasinstellingen en leden van werkgroepen voor diaconie en caritas op parochiekern niveau
WAAR	Bisschopshuis, Breda	WAAR	Parochiecentrum De Ark, Hontestraat 6, 4411 CL Rilland
MAX. AANTAL DEELNEMERS	N.v.t.	MAX. AANTAL DEELNEMERS	N.v.t.
KOSTEN	N.v.t.	KOSTEN	N.v.t.
BEGELEIDING	Bisschop Liesen	BEGELEIDING	Diaken Wim Tobé, diocesane caritas functionaris
INFORMATIE	Secretariaat bisdomleiding, T 076 5223444, E secr.bisdomeleiding@bisdombreda.nl	INFORMATIE	Diaken Wim Tobé, diocesane caritas functionaris Informatie Diaken Wim Tobé, T 076 5223444, E wtobe@bisdombreda.nl
AANMELDEN	E programmagids@bisdombreda.nl	AANMELDEN	E programmagids@bisdombreda.nl

De samenwerkingsverbanden van parochies in het bisdom van Breda worden door de bisschop gevraagd om een gebouwenplan te formuleren als onderdeel van een parochieplan. Parochies en parochiekernen moeten zich nadrukkelijk oriënteren op de vraag van herbestemming van de kerkgebouwen.

Deze avond wordt georganiseerd als expertmeeting om bestaande expertise bij elkaar te brengen en uit te wisselen tussen parochiebestuurders, leden van de diocesane commissie kerkelijke gebouwen, de afdeling bouwzaken en de econoom van het bisdom.

Op de avond wordt informatie gegeven over diocesaan beleid en over een routeplanner gebouwenplan. Er is gelegenheid tot uitwisseling van ervaringen en voor contact en het maken van afspraken met diocesane functionarissen.

Parochiebesturen worden gericht uitgenodigd voor deze avond.

Op zaterdag 5 oktober vindt de jaarlijkse vormelingsdag van het bisdom plaats, Lopend Vuurtje. Deze vormelingsdag is er speciaal voor jongeren die hun vormsel gaan doen, of die het vormsel het afgelopen jaar ontvingen.

Rond het thema 'de kracht van de heilige Geest' worden vormelingen een hele dag uitgedaagd om zich sterk te maken voor hun geloof. De dag start met een eucharistieviering. In werkwinkels gaan de vormelingen actief en inhoudelijk aan de slag met het thema.

Ook ouders, begeleiders en pastorale beroepskrachten zijn uitgenodigd en kunnen meedoen in een programma speciaal voor hen.

WANNEER	Dinsdag 1 oktober 2013, 19.30 - 21.45 uur	WANNEER	Zaterdag 5 oktober 2013, 10.00 - 16.00 uur
VOOR WIE	Parochiebestuurders en leden van parochiekerncommissieleden met gebouwen in hun portefeuille	VOOR WIE	Vormelingen van het jaar 2012-2013, vormelingen 2013-2014, en ouders en begeleiders
WAAR	Centrum Bovendonk, Hoeven	WAAR	O.L. Vrouw van Lourdes, Prins Bernhardlaan 66, Bergen op Zoom
MAX. AANTAL DEELNEMERS	40	MAX. AANTAL DEELNEMERS	N.v.t.
KOSTEN	N.v.t.	KOSTEN	€5
BEGELEIDING	Frank van der Linden, hoofd bouwzaken	BEGELEIDING	Michael Magielse, priesterstudent bisdom van Breda
INFORMATIE	Frank van der Linden, T 076 5223444, E fvdlingen@bisdombreda.nl	INFORMATIE	Informatie Jongerenpastoraat T 076 5223444, E jongerenpastoraat@bisdombreda.nl
AANMELDEN	E programmagids@bisdombreda.nl	AANMELDEN	E programmagids@bisdombreda.nl

Het bisdom organiseert een cursus voor pastoors.

De priester die pastoor is heeft vanuit zijn ambt de leiding in de parochie. Deze tweedaagse cursus gaat in op vragen die te maken hebben met het pastoorsambt in groter wordende parochies.

Daarin doen zich nieuwe uitdagingen voor rond het vormgeven van het pastoraat en het bestuurlijk aansturen van samenwerking tussen parochies en parochiekernen. In de cursus komt nadrukkelijk ook de balans tussen leven en werken aan bod.

WANNEER Zondagmiddag 6 oktober 2013 tot en met dinsdagavond 8 oktober 2013

VOOR WIE Priesters op uitnodiging van de bisschop

WAAR Centrum Bovendonk, Hoeven

MAX. AANTAL DEELNEMERS 12

KOSTEN N.v.t.

BEGELEIDING Rector Norbert Schnell en Bob van Geffen

INFORMATIE Rector Norbert Schnell, T 0165 504277, E info@pdob.nl

AANMELDEN E programmagids@bisdombreda.nl

De basiscursus parochiebestuur is bedoeld voor parochiebestuurders die zich oriënteren op hun functie en hun taak. Vooral nieuw benoemde bestuurders volgen de basiscursus. Omdat de cursus aansluit bij het actueel diocesaan beleid, is ze ook interessant voor bestuurders die voor een tweede keer benoemd zijn.

In de cursus komen o.a. de volgende thema's aan de orde:

- Waar gaat het om in een parochie? Wat is haar eigen aard, en hoe ziet het diocesaan beleid voor de parochie er uit?
- Met welke (spel)regels heeft het parochiebestuur te maken? Wat zijn de rollen, taken en verantwoordelijkheden van parochiebestuurders, ook in relatie tot anderen (pastoor, teamleden,

parochianen, bisschop, andere parochies en instellingen)?

- Hoe kun je efficiënt en effectief besturen? Wat is van belang voor een goede communicatie?

De thema's worden in vier avonden behandeld met parochiebestuurders uit meerdere parochies. Daardoor is het mogelijk om van en aan elkaar te leren. Tijdens de avonden is gelegenheid voor onderlinge uitwisseling en voor beantwoording van de eigen vragen van de cursisten.

De vijfde avond van de cursus is gereserveerd voor een ontmoeting met de bisschop, het bisdombestuur en de diocesane diensten van het bisdom.

Jaarlijks wordt door de bisdomleiding een ontmoetingsdag georganiseerd voor emeriti en pastorale beroepskrachten met pensioen van het bisdom van Breda.

Deze dag staat in het teken van informatie-uitwisseling en wederzijdse ontmoeting.

WANNEER	5 maandagavonden, 19.30 - 21.30 uur, 2013: 21 en 28 oktober, 4 en 11 november. Afsluitende avond 18 november (18.00 uur, bisdomkantoor)	WANNEER	Woensdag 23 oktober 2013
VOOR WIE	Voor recent benoemde leden van parochiebesturen, en voor parochiebestuurders die al langer in functie zijn en die hun kennis willen 'opfrissen'	VOOR WIE	Emeriti en pastorale beroepskrachten met pensioen
WAAR	Centrum Bovendonk, Hoeven	WAAR	Centrum Bovendonk, Hoeven
MAX. AANTAL DEELNEMERS	20	MAX. AANTAL DEELNEMERS	N.v.t.
KOSTEN	N.v.t.	KOSTEN	N.v.t.
BEGELEIDING	Pastoor Peter de Rooij, diaken Jan Foesenek en Geerten Kok	BEGELEIDING	Secretaris-generaal Ben Hartmann
INFORMATIE	Geerten Kok, T 076 5223444, E gkok@bisdombreda.nl	INFORMATIE	Ben Hartmann, T 076 5223444, E bhartmann@bisdombreda.nl
AANMELDEN	E programmagids@bisdombreda.nl	AANMELDEN	Vóór 8 oktober 2013 via E programmagids@bisdombreda.nl

ONTMOETING TEAMASSISTENTES EN SECRETARIËLE ONDERSTEUNERS

BIJENKOMST VOOR KOSTERS VICARIAAT MIDDELBURG GROEIEN IN GELOOF, GELOVEN IN GROEI: DE KOSTER AAN HET WERK

Jaarlijks wordt voor teamassistenten en secretariële ondersteuners een ontmoeting belegd met aandacht voor inhoudelijke verdieping, praktische toerusting en onderling overleg.

Voor kosteren in het vicariaat Middelburg wordt een bijeenkomst georganiseerd 'groeien in geloof, geloven in groei: de koster aan het werk.'

Op deze bijeenkomst voor kosteren komen de volgende onderwerpen aan de orde:

- Informatie over liturgische kleding, kerklinnen en liturgische voorwerpen
- De eigen kosterwerkzaamheden: welke vragen zijn er

De bijeenkomst wordt op één dag zowel 's middags gegeven als 's avonds.

WANNEER Woensdag 30 oktober 2013 van 9.30 uur tot 13.30 uur

VOOR WIE Teamassistenten en secretariële ondersteuners

WAAR Centrum Bovendonk, Hoeven

MAX. AANTAL DEELNEMERS N.v.t.

KOSTEN N.v.t.

BEGELEIDING Annemiek Wajj, benoemingenfunctionaris parochiepastoraat

INFORMATIE Annemiek Wajj, T 076-5223444, E awajj@bisdombreda.nl

AANMELDEN E programmagids@bisdombreda.nl

WANNEER Woensdag 30 oktober 2013, 14.00 - 16.00 uur en 19.30 - 21.30 uur

VOOR WIE Kosteren uit het vicariaat Middelburg

WAAR Parochiecentrum De Ark, Hontestraat 6, 4411 CL Rilland

MAX. AANTAL DEELNEMERS N.v.t.

KOSTEN N.v.t.

BEGELEIDING Pastoor Peter de Rooij en de voorzitter Diocesane Commissie voor Liturgie, diaken Wim Tobé

INFORMATIE Peter de Rooij, E paederooij@xs4all.nl of Wim Tobé, T 076 5223444, E wtobe@bisdombreda.nl

AANMELDEN E programmagids@bisdombreda.nl

Eenmaal per jaar worden alle pastorale beroepskrachten van het bisdom van Breda uitgenodigd voor de VPV-dagen (Voortgezette Pastorale Vorming).

Het betreft twee dagen met een gelijk programma en studieuze karakter. Het thema is gerelateerd aan het diocesane beleid.

In 2013 vinden de dagen plaats op 7 en op 21 november en per vicariaat:

- donderdag 7 november voor de pastorale beroepskrachten van het vicariaat Breda
- donderdag 21 november de pastorale beroepskrachten van vicariaat Middelburg

Het vraagstuk dat dit jaar centraal staat is de kerkopbouw. Parochies (pastorale teams en besturen) geven veel aandacht

aan organisatorische vragen. Er zijn samenvoegingen van parochies. Er worden parochieplannen ontwikkeld met aandacht voor pastoraal beleid, inzet van beroepskrachten en keuzes met betrekking tot financiën en gebouwen. Spannend bij alle ontwikkelingen en uitdagingen is de vraag hoe de (nieuwe) parochie een levende en levendige geloofsgemeenschap wordt. Op de VPV-dagen gaan we nader in op deze vraag. We bezien haar vanuit de mogelijkheden van het pastoraal programma in de parochie, bijvoorbeeld de diaconie of de catechese. Kan inzet voor de samenleving de ontwikkeling van de parochie als geloofsgemeenschap bevorderen? En kan aandacht voor geloofsverdieping de parochie mee opbouwen?

Het jaarlijkse misdienaars- en acolietenweekend wordt dit jaar gehouden op 15, 16 en 17 november.

Het thema is: 'Tussen hemel en aarde'. Het misdienaars- en acolietenweekend is voor kinderen en jongeren tussen 8 en 30 jaar. Begin juni 2013 zijn de uitnodigingen naar de contactpersonen gestuurd.

WANNEER	Donderdag 7 november 2013 (vicariaat Breda) en 21 november 2013 (vicariaat Middelburg)	WANNEER	Vrijdag 15 november 2013 19.00 uur - zondag 17 november 2013 13.00 uur
VOOR WIE	Pastorale beroepskrachten werkzaam in het bisdom van Breda	VOOR WIE	Misdienaars en acolieten uit het bisdom van Breda
WAAR	Centrum Bovendonk, Hoeven	WAAR	In en rond de Michaelkerk, Hooghout 67, 4817 EA Breda
MAX. AANTAL DEELNEMERS	N.v.t.	MAX. AANTAL DEELNEMERS	N.v.t.
KOSTEN	N.v.t.	KOSTEN	€25
BEGELEIDING	Bob van Geffen	BEGELEIDING	Werkgroep misdienaars- en acolietenweekend onder leiding van pastoraal werkster Ineke Leemput
INFORMATIE	Bob van Geffen, bvgeffen@bisdombreda.nl	INFORMATIE	E misdienaarsweekend@hotmail.com
AANMELDEN	Vóór 1 november 2013 via E programmagids@bisdombreda.nl	AANMELDEN	E misdienaarsweekend@hotmail.com

STARTAVONDEN VASTENAKTIE- VASTENESTAFETTE 2014

DIACONAAL WERKBEZOEK ONDERWIJSINSTELLING MET LEERLINGEN IN ACHTERSTANDSSITUATIES

De campagne voor de Vastenactie en Vastenestafette 2014 start in het najaar 2013. Om kennis te maken met de projecten en het ondersteuningsmateriaal vinden er verschillende bijeenkomsten plaats.

Behalve informatie over de campagne van de Vastenactie wordt een impuls gegeven voor de Vastenestafette van 2014. Naast parochies worden ook kloosters, inloopcentra, zorgcentra en scholen uitgenodigd om deel te nemen aan deze bijzondere vorm van bezinning, ontmoeting en actie.

De Vastenestafette werd in 2010 voor het eerst gehouden. In 2014 start de Vastenestafette op Aswoensdag 5 maart.

In het verlengde van de Antoniusacademie d.d. 20 september 2013 over armoede en onderwijs bezoekt de bisschop met het bisdombestuur een onderwijsinstelling.

Met een diaconaal werkbezoek informeren de bisschop en de bisdomstaf zich op locatie over een problematiek of een sociaal vraagstuk en gaan daarover in gesprek, mede vanuit de sociale leer van de Kerk. Voor de diaconale werkbezoeken nodigt het bisdom tevens direct betrokken mensen uit de parochies en het maatschappelijk middenveld uit.

WANNEER	Maandag 18 november 2013, dinsdag 19 november 2013	WANNEER	Vrijdag 22 november 2013, 15.00 - 17.00 uur
VOOR WIE	Werkgroepen diaconie, (inter)parochiële caritasinstellingen, pastorale beroepskrachten, vertegenwoordigers van kloosters, leerkrachten van basisscholen en belangstellenden.	VOOR WIE	Mensen uit Kerk en maatschappelijke (onderwijs)organisaties, op uitnodiging van de bisschop
WAAR	Maandag 18 november 2013, 19.30 - 21.30 uur: Michaelkerk, Hooghout 67, 4817 EA Breda Dinsdag 19 november 2013 van 19.30 - 21.30: parochiecentrum De Ark, Hontestraat 6, 4411 CL Rilland	WAAR	Onderwijsinstelling in vicariaat Breda
MAX. AANTAL DEELNEMERS	N.v.t.	MAX. AANTAL DEELNEMERS	N.v.t.
KOSTEN	N.v.t.	KOSTEN	N.v.t.
BEGELEIDING	Ben Hartmann, missiesecretaris bisdom van Breda	BEGELEIDING	Hanneke Oomen
INFORMATIE	Ben Hartmann, T 076 5223444, E bhartmann@bisdombreda.nl	INFORMATIE	Bob van Geffen, T 076 5223444, E bvgeffen@bisdombreda.nl of Hanneke Oomen, T 076 5223444, E hoomen@bisdombreda.nl
AANMELDEN	E programmagids@bisdombreda.nl	AANMELDEN	Op uitnodiging van de bisschop

JANUARI

FEBRUARI

MAART

APRIL

MEI

JUNI

JULI

AUGUSTUS

SEPTEMBER

OKTOBER

NOVEMBER

DECEMBER

JANUARI

FEBRUARI

MAART

APRIL

MEI

JUNI

JULI

AUGUSTUS

SEPTEMBER

OKTOBER

NOVEMBER

DECEMBER

DIOCESANE AFSLUITING JAAR VAN HET GELOOF

BIJENKOMST MET VESPERVIERING VAN DE GEBEDSKRING ROEPINGEN

Op 24 november wordt het Jaar van het Geloof diocesaan feestelijk afgesloten met een middagprogramma rond kerkmuziek. Het thema van de bijeenkomst is: Quis cantat bis orat (Wie zingt, bidt tweemaal). Broeder Bruno Wilderbeek ocoo houdt deze middag een korte inleiding. Broeder Bruno is monnik van de Abdij Maria Toevlucht in Zundert en expert op het terrein van kerkmuziek. Ook is er ruimte voor samenzang o.l.v. Jan Schuurmans. Zingen is een wijze van je uiten, waarbij de hele mens meedoet. Zingen is bidden met hoofd en hart en mond. Daarom heeft muziek in de Kerk altijd een grote rol gespeeld.

Het Jaar van het Geloof werd uitgeroepen door paus Benedictus XVI naar aanleiding van vijftig jaar Tweede Vaticaans Concilie (1962-1965). Het bisdom van Breda opende het Jaar van het Geloof op 11 oktober 2012 met een programma voor parochiebestuurders en pastorale beroepskrachten. Vervolgens is tijdens verschillende activiteiten aandacht gegeven aan het Jaar van het Geloof, zoals bijeenkomsten in het bisschopshuis en bisdommagazines, en beide vicariaten organiseerden een Gebedsketen op Sacramentsdag 30 mei en een Geloofsfeest in juni.

Op Roepingenzondag 2010, in het Jaar van de Priesters, startte een gebedskring roepingen voor het bisdom van Breda. De gebedskring komt tweemaal per jaar bijeen voor een vesperviering.

In de vesper wordt gebeden om priesterroepingen, diakenroepingen en roepingen tot het religieuze leven.

Mensen die het gebed om roepingen in het bisdom van Breda mee willen dragen zijn van harte uitgenodigd om zich aan te sluiten bij de gebedskring roepingen. In het bijzonder wordt om gebed gevraagd voor de Priester- en Diakenopleiding Bovendonk en het Antoniushuis. Het Antoniushuis is het studie-, woon- en vormingshuis voor priesterstudenten van het bisdom van Breda.

Leden van de gebedskring worden persoonlijk uitgenodigd voor de bijeenkomsten van de gebedskring. Als lid ontvangt u ook informatie over de Priester- en Diakenopleiding Bovendonk.

WANNEER Zondag 24 november 2013, 14.30 - 16.30 uur

VOOR WIE Pastorale beroepskrachten, parochiebestuurders, betrokkenen bij het Jaar van het Geloof, parochianen

WAAR H. Antoniuskathedraal, Breda

MAX. AANTAL DEELNEMERS N.v.t.

KOSTEN N.v.t.

BEGELEIDING Secretaris-generaal Ben Hartmann

INFORMATIE Ben Hartmann, T 076 5223444, E bhartmann@bisdombreda.nl

AANMELDEN E programmagids@bisdombreda.nl

WANNEER Zondag 24 november 2013, 17.00 uur
(zie ook hiervoor Diocesane afsluiting Jaar van het Geloof, p. 30)

VOOR WIE Iedereen die het gebed om roepingen in het bisdom van Breda mee wil dragen

WAAR H. Antoniuskathedraal, Breda

MAX. AANTAL DEELNEMERS N.v.t.

KOSTEN N.v.t.

BEGELEIDING Rector Norbert Schnell

INFORMATIE T 076 5223444, E gebedskringroepingen@bisdombreda.nl

AANMELDEN T 076 5223444, E gebedskringroepingen@bisdombreda.nl

KLOOSTERDAGEN VOOR MENSEN UIT HET ONDERWIJS

MASTERCLASS GEESTELIJKE LEIDING (VERVOLG)

Onder het motto 'het geloof voorop' wil het bisdom van Breda mensen aanzetten om na te denken over de geloofsbeleving in hun werk, opleiding en leven.

Via deze kloosterdagen biedt het bisdom onderwijzsmensen de gelegenheid om in een sfeer van bezinning en (klooster)gebed na te denken over hun eigen leven en toekomst en de rol die geloof daarbij speelt.

In februari 2013 vond op Bovendonk de eerste Masterclass Geestelijke Leiding plaats. 24 priesters uit vier Nederlandse en vier Vlaamse bisdommen kwamen samen om onder leiding van verschillende deskundigen te studeren op het onderwerp van de geestelijke leiding. Doel van de Masterclass is een nieuwe generatie priesters toe te rusten om geestelijke leiding te kunnen geven.

Dit aanbod is een vervolg op de Masterclass Geestelijke Leiding van februari 2013 voor priesters die daaraan deelnamen. In januari 2014 start ook een nieuwe Masterclass voor nieuwe deelnemers (zie p. 35 in deze Programmagids).

WANNEER	Vrijdag 10 januari 2014 18.00 uur - zondag 12 januari 13.00 uur	WANNEER	Zondag 12 januari 2014 - dinsdag 14 januari
VOOR WIE	Directeuren en leerkrachten van het primair en voortgezet onderwijs	VOOR WIE	Priesters uit Nederland en Vlaanderen
WAAR	In de Norbertijnenabdij in Postel (België)	WAAR	Centrum Bovendonk, Hoeven
MAX. AANTAL DEELNEMERS	20	MAX. AANTAL DEELNEMERS	25
KOSTEN	€175	KOSTEN	€320
BEGELEIDING	Martina Meul, bisschoppelijk gedelegeerde voor het katholiek onderwijs	BEGELEIDING	Rector Norbert Schnell en studierector Jan Brok
INFORMATIE	Martina Meul, T 076 5223444, E bg.onderwijs@bisdombreda.nl	INFORMATIE	Rector Norbert Schnell, T 0165 504277, E info@pdob.nl
AANMELDEN	Vóór 1 januari 2014 via programmagids@bisdombreda.nl	AANMELDEN	Op uitnodiging

Naar aanleiding van het verschijnen van de 'Oriëntatietekst voor de parochiecatechese in de Nederlandse Kerkprovincie' krijgt catechese in het bisdom van Breda al geruime tijd bijzondere aandacht. De Kadercursus catechese geeft een inhoudelijke vorming op catechetisch gebied. Er is uitvoerig aandacht voor de praktijk. Theorie en praktijk worden geïntegreerd met elkaar. De Kadercursus catechese wordt gegeven in twaalf avonden verdeeld over vier thema's, in twee modules. Module 1 biedt een theoretisch kader. Module 2 is vooral gericht op de praktijk.

De modules kunnen los van elkaar gevolgd worden, maar wie zich degelijk wil laten vormen in de catechese volgt best de beide modules.

De thema's die aan de orde komen zijn:

Module 1:

- Wat is catechese? Kenmerken van catechese, doel en taken, doelgroepen, nieuwe wegen van de parochie-catechese, de gemeenschap vitaliseren.
- Het christelijk geloof: God, de Bijbel in de catechese, de geloofsbelijdenis

Module 2:

- Speerpunt in het bisdom van Breda: sacramentencatechese
- Praktijkavonden: het voorbereiden van een catecheseavond, het maken en hanteren van een draaiboek

In februari 2013 vond op Bovendonk de eerste Masterclass Geestelijke Leiding plaats. Doel van de Masterclass is een nieuwe generatie priesters toe te rusten om geestelijke leiding te kunnen geven. Met het thema van de geestelijke leiding hebben we een kernthema van het christelijk leven in het vizier. In alle lagen van de Kerk is nood aan geestelijke leiding. Of het nu gaat om bisschoppen en priesters, gewone gelovigen, jongeren of bruidsparen, iedereen wordt door God persoonlijk aangesproken. Iedereen heeft ook de hulp van een andere gelovige nodig, een geestelijk leidsman, om de stem van God in zijn leven te herkennen en de geesten te kunnen onderscheiden: wat komt van God en wat niet.

Onderscheiding is belangrijk voor de grote levenskeuzes die gemaakt moeten worden, maar speelt ook in het alledaagse gewone leven.

Vanwege de zeer positieve reactie van de deelnemers en van verschillende bisschoppen is besloten de Masterclass opnieuw aan te bieden. Evenals bij de eerste Masterclass zullen kandidaten persoonlijk worden benaderd en uitgenodigd. Belangrijke thema's die besproken worden: geestelijke leiding in de kerkelijke documenten, Christus als de geestelijke Leidsman, spiritualiteit en persoonlijke ontwikkeling, levenskeuzes, gehoorzaamheid en stijl van leven, praktijk van de geestelijke leiding.

WANNEER 6 dinsdagavonden, 2014, 19.30 - 21.30 uur,
Module 1: 14 en 21 januari, 4 en 18 februari, 18 en 25 maart
Module 2: 9 en 23 september, 7 en 28 oktober en 11 en 25 november

VOOR WIE Vrijwilligers werkgroepen catechese

WAAR Centrum Bovendonk, Hoeven

MAX. AANTAL DEELNEMERS 20

KOSTEN €75 per module

BEGELEIDING Martina Meul, bisschoppelijk gedelegeerde voor het katholiek onderwijs

INFORMATIE Martina Meul, T 076 522 34 44, E bg.onderwijs@bisdombreda.nl

AANMELDEN Voor module 1 vóór 1 december 2013 via E programmagids@bisdombreda.nl

WANNEER Zondag 19 januari 2014 tot en met woensdag 22 januari 2014

VOOR WIE Priesters uit Nederland en Vlaanderen

WAAR Centrum Bovendonk, Hoeven

MAX. AANTAL DEELNEMERS 25

KOSTEN €475

BEGELEIDING Rector Norbert Schnell en studierector Jan Brok

INFORMATIE Rector Norbert Schnell, T 0165 504277, E info@pdob.nl

AANMELDEN Op uitnodiging

Voor deze avond nodigt bisschop Liesen pastorale beroepskrachten uit voor een gezamenlijke bezinning en ontmoeting rond een nader bekend te maken thema.

Rond de jaarlijkse Actie Kerkbalans presenteert het bisdom op vrijdag 24 januari 2014 de diocesane cijfers. Econoom Gerard de Rooij geeft een toelichting op de cijfers en schetst de te verwachten ontwikkelingen. Daarnaast wordt er aandacht besteed aan Kerkbalans nieuwe stijl en de mogelijkheden daarvan. De diocesane presentatie is gebaseerd op de gegevens van alle parochies uit het bisdom van Breda. De actie Kerkbalans 2014 wordt gevoerd van 12 januari tot en met 26 januari.

In 2014 is het 40 jaar geleden dat de eerste actie onder de naam 'Kerkbalans' werd gehouden.

WANNEER	Maandag 20 januari 2014, 19.30 - 21.45 uur	WANNEER	Vrijdag 24 januari 2014, 13.00 - 14.30 uur
VOOR WIE	Pastorale beroepskrachten werkzaam in het bisdom van Breda	VOOR WIE	Penningmeesters, werkgroepleden actie Kerkbalans, pastorale beroepskrachten en allen die betrokken zijn bij de financiën van de parochies
WAAR	Bisschopshuis, Breda	WAAR	Bisdomkantoor, Veemarktstraat 48, Breda
MAX. AANTAL DEELNEMERS	N.v.t.	MAX. AANTAL DEELNEMERS	40
KOSTEN	N.v.t.	KOSTEN	N.v.t.
BEGELEIDING	Bisschop Liesen	BEGELEIDING	Econoom Gerard de Rooij en Gerrit van Dieren, financiën
INFORMATIE	Secretariaat bisdomleiding, T 076 5223444, E secr.bisdomleiding@bisdombreda.nl	INFORMATIE	Afdeling financiën, T 076 5223444, E gvdieren@bisdombreda.nl
AANMELDEN	E programmagids@bisdombreda.nl	AANMELDEN	E programmagids@bisdombreda.nl

Kerkgebouwen in het bisdom van Breda vervullen een belangrijke taak in het liturgisch samenkomen, men ontmoet God en men ontmoet elkaar. Kerkgebouwen zijn kenmerkend en beeldbepalend. Om onze kerkgebouwen als gebouw zoveel mogelijk ook technisch goed in stand te houden, met de middelen die er zijn en voor het doel waarvoor ze zijn opgericht, is kennis en inzicht nodig. Het specifieke karakter van onze gebouwen speelt daarbij een belangrijke rol.

Tijdens deze bijeenkomst komen de volgende onderwerpen aan de orde:

- Het kerkgebouw is niet zomaar een gebouw. Hoe gaan we daarmee om?
- Hoe ga je om met het kerkgebouw bouwtechnisch en energietechnisch gezien?
- Hoe om te gaan met het bepalen van technische urgenties en prioriteiten voor het in stand houden van het gebouw?
- Wat voor specifieke status hebben monumenten? Wat zijn daarbij mogelijke subsidieregelingen voor instandhouding?

Voor gebruikers van de ledenadministratie en de kerkbijdragen-administratie van Navision die al in de praktijk gebruik maken van Navision wordt een terugkombijeenkomst georganiseerd.

In deze training kunt u op specifieke zaken ingaan die in de praktijk moeilijkheden opleveren.

Voor deze bijeenkomst is uitgenodigd de heer Stef van der Steen van het RK Ledenbureau om uw vragen te beantwoorden. Hij zal ook de functionaliteit en de werking van de ledenadministratie en van de kerkbijdragen-administratie uiteenzetten.

WANNEER Maandag 27 januari 2014, 19.30 - 21.30 uur

VOOR WIE Parochiebestuurders en leden van parochiekerncommissieleden met gebouwen in hun portefeuille

WAAR Bisdomkantoor, Veemarktstraat 48, Breda

MAX. AANTAL DEELNEMERS 40

KOSTEN N.v.t.

BEGELEIDING Frank van der Linden, hoofd bouwzaken

INFORMATIE Frank van der Linden, T 076 5223444, E fvdlingen@bisdombreda.nl

AANMELDEN E programmagids@bisdombreda.nl

WANNEER Zaterdag 8 februari 2014, 9.00 - 12.30 uur

VOOR WIE Getrainde gebruikers van de ledenadministratie en van de kerkbijdragen-administratie van Navision

WAAR Centrum Bovendonk, Hoeven

MAX. AANTAL DEELNEMERS 30

KOSTEN N.v.t.

BEGELEIDING Econoom Marianne Aarts, Frans van den Hurk en Gerrit van Dieren (financiën)

INFORMATIE Gerrit van Dieren, T 076-5223444, E gvdieren@bisdombreda.nl

AANMELDEN E programmagids@bisdombreda.nl

BEZINNINGSDAG (RETRAITE) VOOR PASTORAAL WERK(ST)ERS

Voor pastoraal werkers en werksters in het bisdom van Breda wordt een retraite aangeboden. Om ook de mensen met een gezin de mogelijkheid te geven aan de retraite deel te nemen, is het een korte retraite als bezinningsdag.

JANUARI

FEBRUARI

MAART

APRIL

MEI

JUNI

JULI

AUGUSTUS

SEPTEMBER

OKTOBER

NOVEMBER

DECEMBER

WANNEER Maandag 10 maart 2014

VOOR WIE Pastoraal werk(st)ers van het bisdom van Breda

WAAR Centrum Bovendonk, Hoeven

MAX. AANTAL DEELNEMERS 12

KOSTEN N.v.t.

BEGELEIDING Wordt later bekend

INFORMATIE Rector Norbert Schnell, T 0165 504277, E info@pdob.nl

AANMELDEN E programmagids@bisdombreda.nl

STUDIEDAG LITURGIE

'HEER, HOE ZIJT GIJ AANWEZIG'

ANTONIUSACADEMIE

MANTELZORG

In nieuwe bewegingen zoals Chemin Neuf, op de Wereldjongerendagen en bij nieuwe initiatieven zoals Nightfever, neemt de eucharistische aanbidding een bijzondere plaats in. Mensen ervaren het biddend verblijven in de aanwezigheid van de Heer als een weldaad. Parochies ontdekken deze gebedsvorm opnieuw en bieden hun parochianen de mogelijkheid deze gebedsvorm in te oefenen. De 'keten van aanbidding', die in het kader van het Jaar van het Geloof in beide vicariaten werd georganiseerd op Sacramentsdag, was zo'n gelegenheid.

Op de studiedag gaan we op zoek naar de waarde van de eucharistische aanbidding voor gelovigen van deze tijd.

Wat is eucharistische aanbidding? Wat is de relatie met de eucharistieviering?

Waarom neemt deze gebedsvorm zo'n

bijzondere plaats in bij nieuwe initiatieven? Wat betekent eucharistische aanbidding voor je gebedsleven en voor de parochie? Bij welke gelegenheden bied je deze gebedsvorm als parochie aan? Ook praktische vragen komen aan bod: Wat komt er bij kijken als je eucharistische aanbidding opneemt in het liturgisch programma van de parochie? Hoe geef je er vorm aan? Aan de hand van deze vragen herontdekken we de aloude gebedsvorm van eucharistische aanbidding en haar betekenis in deze tijd.

Het concrete programma van de studiedag is begin 2014 beschikbaar voor belangstellenden.

De Studiedag Liturgie wordt jaarlijks georganiseerd door de Diocesane commissie voor liturgie.

De Antoniusacademie is een forum waar mensen uit Kerk en samenleving op uitnodiging van de bisschop bij elkaar komen om een thema uit de sociale leer van de Kerk nader uit te werken en uit te dragen.

Deze Antoniusacademie gaat over het beroep dat op mantelzorgers wordt gedaan en de concrete inzet van mensen als mantelzorger. De bisschop en het bisdombestuur spreken met mantelzorgers en met organisaties van mantelzorg over hun motivatie en over uitdagingen waarvoor zij zich gesteld zien.

De Antoniusacademie is een ronde tafel conferentie om de visies op een vraagstuk zo goed mogelijk uit te wisselen. Er is een publieke tribune aanwezig waar geïnteresseerden het gespreksforum kunnen volgen.

De Antoniusacademie is genoemd naar de heilige Antonius van Padua (12e -13e eeuw). De heilige Antonius had in zijn tijd veel oog voor het leven en de ontplooiingskansen van individuele armen. Hij kwam voor hen op in zijn prediking en door zijn concrete voorbeeld. Antonius had ook zorg voor rijken en machtigen, namelijk dat zij door prediking op hun beurt evenzeer oog zouden krijgen voor het leven van kleinen en hen als mens, naar Gods beeld geschapen, zouden herkennen en erkennen.

WANNEER	Dinsdag 18 maart 2014, 10.00 - 16.00 uur	WANNEER	Vrijdag 28 maart 2014, 15.00 - 17.30 uur
VOOR WIE	Pastorale beroepskrachten, liturgische vrijwilligers, organisten, koördirigenten, koorzangers en cantores, gebedsgroepen, overige belangstellenden	VOOR WIE	Mensen uit Kerk en maatschappelijke organisaties, op uitnodiging van de bisschop, de publieke tribune is vrij toegankelijk
WAAR	Centrum Bovendonk, Hoeven	WAAR	H. Antoniuskathedraal, Breda
MAX. AANTAL DEELNEMERS	120	MAX. AANTAL DEELNEMERS	N.v.t.
KOSTEN	€30 per persoon inclusief lunch	KOSTEN	N.v.t.
BEGELEIDING	Diocesane commissie voor liturgie	BEGELEIDING	Hanneke Oomen
INFORMATIE	Bij de voorzitter van de Diocesane commissie voor liturgie diaken Wim Tobé T 076 5223444, E wtobe@bisdombreda.nl	INFORMATIE	Bob van Geffen, T 076 5223444, E bvgeffen@bisdombreda.nl of Hanneke Oomen, T 076 5223444, E hoomen@bisdombreda.nl
AANMELDEN	Vóór 4 maart 2014 via E programmagids@bisdombreda.nl	AANMELDEN	Voor de publieke tribune via E programmagids@bisdombreda.nl

VOORBIJ DE 65 JAAR BIJENKOMST VOOR PRIESTERS EN DIAKENS

NAAR DE 65 JAAR BIJENKOMST VOOR PASTORAAL WERK(ST)ERS

Voor priesters en diakens in de parochie die 63 jaar of ouder zijn worden twee bijeenkomsten aangeboden met het oog op het 65e levensjaar, de pensioengerechtigde leeftijd en het emeritaat vanaf 75 jaar.

Bij de eerste bijeenkomst zal Annemiek Waij, diocesaan benoemingenfunctionaris parochiepastoraat aanwezig zijn. Econoom Gerard de Rooij zal in de tweede bijeenkomst zakelijke aspecten bespreken.

Voor pastoraal werk(st)ers in de parochies die 63 jaar of ouder zijn worden drie bijeenkomsten aangeboden met het oog op het 65e levensjaar en de pensioengerechtigde leeftijd.

De bijeenkomsten staan in het kader van terugblikken: roeping en levensverhaal, de gedane pastorale arbeid, hoe de volgende levensfase in te richten? Wat heb ik nodig om mijn fysieke en spirituele balans in het leven te blijven behouden?

De bijeenkomsten staan in het kader van terugblikken en vooruitblikken: Hoe kan en blijf ik me inzetten als ambtsdrager van de Kerk? Wat heb ik nodig om mijn fysieke en spirituele balans in leven en werk te blijven behouden? En welke financiële zaken veranderen (AOW en pensioen)?

WANNEER	Twee middagen in het voorjaar 2014	WANNEER	Drie middagen in het voorjaar van 2014
VOOR WIE	Priesters en diakens die in de parochie werkzaam zijn en die 63 jaar of ouder zijn	VOOR WIE	Pastoraal werk(st)ers die in de parochie werkzaam zijn en die 63 jaar of ouder zijn
WAAR	Centrum Bovendonk, Hoeven	WAAR	Centrum Bovendonk, Hoeven
MAX. AANTAL DEELNEMERS	8	MAX. AANTAL DEELNEMERS	8
KOSTEN	N.v.t.	KOSTEN	N.v.t.
BEGELEIDING	Diaken Egbert Bornhijm en Annemiek Waij	BEGELEIDING	Wim van Goch, hoofd geestelijke verzorging en supervisor bij Emergis, GGZ Zeeland
INFORMATIE	Diaken Egbert Bornhijm, T 0113 561764, E ebornhijmbisdombreda.nl, Annemiek Waij, benoemingenfunctionaris parochiepastoraat, T 076 5223444, E awaij@bisdombreda.nl	INFORMATIE	Annemiek Waij, benoemingenfunctionaris parochiepastoraat, T 076 5223444, E awaij@bisdombreda.nl
AANMELDEN	Op uitnodiging	AANMELDEN	Op uitnodiging

KLOOSTERDAGEN VOOR HET CATEGORIAAL PASTORAAT

INFORMATIEDAG PRIESTER- EN DIAKENOPLEIDING BOVENDONK

Tijdens deze tweedaagse met overnachting wordt gezocht naar de gelovige binnenkant van vraagstukken in het categoriaal pastoraat.

Deze kloosterdagen gaan over mantelzorg en geloofsleven. De bijeenkomst vindt plaats in de sfeer van het kloosterleven. Met de kloostergemeenschap delen we de gebedsmomenten.

Op zaterdag 5 april 2014 vindt op Bovendonk te Hoeven een informatiedag plaats voor mannen, jong en ouder, met interesse voor de opleiding en vorming tot priester of diaken.

De informatiebijeenkomst wordt verzorgd door de bisschop, de rector en de studierector van Bovendonk. Deze informatiedag vindt plaats voorafgaand aan Roepingenzondag (11 mei 2014).

WANNEER Wordt met de deelnemers vastgelegd (optie: donderdag 3 - vrijdag 4 april 2014)

VOOR WIE Genodigden uit de geestelijke verzorging

WAAR Emmaus (Weelde, België)

MAX. AANTAL DEELNEMERS 5

KOSTEN €50

BEGELEIDING Bob van Geffen, bisschoppelijk gedelegeerde voor de categoriale zorg, i.s.m. de Priester- en Diakenopleiding Bovendonk

INFORMATIE Bob van Geffen, T 076 5223444, E bvgeffen@bisdombreda.nl

AANMELDEN E programmagids@bisdombreda.nl

WANNEER Zaterdag 5 april 2014, 10.00 - 15.00 uur

VOOR WIE Mannen met interesse voor de opleiding en vorming tot priester of diaken

WAAR Centrum Bovendonk, Hoeven

MAX. AANTAL DEELNEMERS N.v.t.

KOSTEN N.v.t.

BEGELEIDING Bisschop Liesen, rector Norbert Schnell en studierector Jan Brok

INFORMATIE Secretariaat Bovendonk, T 0165 504277, E info@pdob.nl

AANMELDEN Aanmelden voor de informatiebijeenkomst kan via een formulier op de website www.pdob.nl. Aanmelding voor de bijeenkomst is verplicht

Voor gebruikers van de financiële administratie van Navision die al in de praktijk gebruik maken van Navision wordt een terugkombijeenkomst georganiseerd. In deze training kunt u op specifieke zaken ingaan die in de praktijk moeilijkheden opleveren.

De gebedskring roepingen komt tweemaal per jaar bijeen voor een vesperviering. In de vesper wordt gebeden om priesterroepingen, diakenroepingen en roepingen tot het religieuze leven. De gebedskring voor roepingen in het bisdom van Breda startte in het Jaar van de Priesters op Roepingenzondag 2010.

Mensen die het gebed om roepingen in het bisdom van Breda mee willen dragen zijn van harte uitgenodigd om zich aan te sluiten bij de gebedskring roepingen. In het bijzonder wordt om gebed gevraagd voor de Priester- en Diakenopleiding Bovendonk en het Antoniushuis. Het Antoniushuis is het studie-, woon- en vormingshuis voor priesterstudenten van het bisdom van Breda.

Gebedsestafette Roepingen

Roepingenzondag 11 mei 2014 staat in het teken van het 30-jarige jubileum van de Priester- en Diakenopleiding Bovendonk. De gebedskring roepingen komt op deze dag bijeen en sluit de gebedsestafette af die vanwege het jubileum van Bovendonk wordt gehouden i.s.m. parochies. Ook wordt de vernieuwde roepingcampagne gepresenteerd.

Leden van de gebedskring worden persoonlijk uitgenodigd voor de bijeenkomsten van de gebedskring en ontvangen informatie over de Priester- en Diakenopleiding Bovendonk.

WANNEER	Zaterdag 12 april 2014, 9.00 - 12.30 uur	WANNEER	Zondag 11 mei 2014, 15.00 uur (17.00 uur vesper)
VOOR WIE	Getrainde gebruikers van de financiële administratie Navision	VOOR WIE	Iedereen die het gebed om roepingen in het bisdom van Breda mee wil dragen
WAAR	Centrum Bovendonk, Hoeven	WAAR	Centrum Bovendonk, Hoeven
MAX. AANTAL DEELNEMERS	30	MAX. AANTAL DEELNEMERS	N.v.t.
KOSTEN	N.v.t.	KOSTEN	N.v.t.
BEGELEIDING	Econoom Marianne Aarts, Frans van den Hurk en Gerrit van Dieren (financiën)	BEGELEIDING	Rector N. Schnell
INFORMATIE	Gerrit van Dieren, T 076 5223444, E gvdieren@bisdombreda.nl	INFORMATIE	T 076 5223444, E gebedskringroepingen@bisdombreda.nl
AANMELDEN	E programmagids@bisdombreda.nl	AANMELDEN	T 076 5223444, E gebedskringroepingen@bisdombreda.nl

BEZINNINGSDAG VOOR EMERITI EN PASTORALE BEROEPSKRACHTEN MET PENSIOEN

DE BRON VAN GELOOF LEVEND HOUDEN

BIJENKOMST IN HET BISSCHOPSHUIS (3)

Naast de gebruikelijke jaarlijkse ontmoetingsdag wordt sinds enkele jaren een bezinningsdag gehouden onder de titel: Hoe houden we, nu we ouder worden, onze bronnen van geloof en spiritualiteit vitaal?

Voor deze avond nodigt bisschop Liesen pastorale beroepskrachten uit voor een gezamenlijke bezinning en ontmoeting rond een nader bekend te maken thema.

WANNEER Woensdag 14 mei 2014

VOOR WIE Emeriti en pastorale beroepskrachten met pensioen

WAAR Het klooster van de Broeders van Huijbergen, Huijbergen

MAX. AANTAL DEELNEMERS N.v.t.

KOSTEN €10

BEGELEIDING Bisdomleiding

INFORMATIE Ben Hartmann T 076 5223444, E bhartmann@bisdombreda.nl

AANMELDEN E programmagids@bisdombreda.nl

WANNEER Maandag 19 mei 2014, 19.30 - 21.45 uur

VOOR WIE Pastorale beroepskrachten werkzaam in het bisdom van Breda

WAAR Bisschopshuis, Breda

MAX. AANTAL DEELNEMERS N.v.t.

KOSTEN N.v.t.

BEGELEIDING Bisschop Liesen

INFORMATIE Secretariaat bisdomleiding,
T 076 5223444, E secr.bisdomleiding@bisdombreda.nl

AANMELDEN E programmagids@bisdombreda.nl

In beide vicariaten wordt een bijeenkomst gehouden met de besturen van de (inter-)parochiële caritasinstellingen en de werkgroepen caritas op parochiekern niveau. De bijeenkomsten zijn opgezet om informatie uit te wisselen tussen het bisdom en zijn caritas functionaris en de besturen en werkgroepen voor caritas en diaconie.

De bisschop en het bisdombestuur gaan op bezoek bij een instelling die mantelzorgers organiseert en ondersteunt. Dit gebeurt in het verlengde van de bijeenkomst van de Antoniusacademie d.d. 28 maart 2014 over Mantelzorg.

Met een diaconaal werkbezoek informeren de bisschop en de bisdomstaf zich op locatie over een problematiek of een sociaal vraagstuk en gaan daarover in gesprek, mede vanuit de sociale leer van de Kerk. Voor de diaconale werkbezoeken nodigt het bisdom tevens direct betrokken mensen uit de parochies en het maatschappelijk middenveld uit.

WANNEER	Dinsdag 17 juni 2014, 20.00 - 22.00 uur (vicariaat Middelburg) en donderdag 19 juni 2014, 20.00 - 22.00 uur (vicariaat Breda)	WANNEER	Vrijdag 20 juni 2014, 15.00 - 17.00 uur
VOOR WIE	Bestuursleden van de (inter)parochiële caritasinstellingen en de werkgroepen caritas op parochiekern niveau	VOOR WIE	Mensen uit Kerk en maatschappelijke organisaties uit de samenleving op uitnodiging van de bisschop
WAAR	Vicariaat Middelburg: parochiecentrum De Ark, Hontestraat 6, 4411 CL Rilland Vicariaat Breda: Michaelkerk, Hooghout 67, 4817 EA Breda	WAAR	Een instelling in het vicariaat Middelburg
MAX. AANTAL DEELNEMERS	N.v.t.	MAX. AANTAL DEELNEMERS	N.v.t.
KOSTEN	N.v.t.	KOSTEN	N.v.t.
BEGELEIDING	Diaken Wim Tobé, Diocesane caritas functionaris	BEGELEIDING	Hanneke Oomen
INFORMATIE	Diaken Wim Tobé, T 076 5223444, E wtobe@bisdombreda.nl	INFORMATIE	Bob van Geffen, T 076 5223444, E bvgeffen@bisdombreda.nl of Hanneke Oomen, T 076 5223444, E hoomen@bisdombreda.nl
AANMELDEN	programmagids@bisdombreda.nl	AANMELDEN	Op uitnodiging van de bisschop

JAARLIJKSE RETRAITE VOOR (AANSTAANDE) PRIESTERS EN DIAKENS

Jaarlijks wordt een retraite aangeboden aan priesters, diakens en de priester- en diakenstudenten van het bisdom. De retraite vindt plaats van zondag 29 juni, eind van de middag, tot en met vrijdag 4 juli, na het middagmaal. De retraiteleider is rector Norbert Schnell.

WANNEER Zondag 29 juni 2014 (eind van de middag) -
vrijdag 4 juli 2014 (na het middagmaal)

VOOR WIE Priesters, diakens en priester- en diakenstudenten van het bisdom

WAAR Wordt later bekend gemaakt

**MAX. AANTAL
DEELNEMERS** 12

KOSTEN €250

BEGELEIDING Rector Norbert Schnell, T 0165 504277, E info@pdob.nl

INFORMATIE Secretariaat Bovendonk, T 0165 504277, E info@pdob.nl

AANMELDEN T 0165 504277, E info@pdob.nl vóór 15 mei 2014

A			
Acolieten	p. 27	Kosters	p. 25
Antoniusacademie	p. 15, 41	Kunst	p. 14
Antoniushuis	p. 12, 31, 49	Kloosterdagen	p. 32, 46
B		L	
Basiscursus	p. 22	Liturgie	p. 12, 25, 42
Besturen	p. 2, 18, 22, 52	M	
Bezinning	p. 16, 28, 32, 36, 41, 50, 51	Misdienaars	p. 27
Bovendonk	p. 4, 12, 21, 33, 41, 47, 49	N	
C		Navision	p. 39, 48
Caritas	p. 17, 28, 52	O	
Catechese	p. 26, 34	Onderwijs	p. 15, 29, 32, 34
D		P	
Diaconie	p. 17, 26, 28, 29	Pastors	p. 21
Diaconale werkbezoeken	p. 29, 53	PCI	p. 17
Diakenopleiding	p. 4, 12	Pensioen	p. 23, 44, 45, 50
E		Priesteropleiding	p. 4, 12
Emeriti	p. 23, 50	R	
F		Retraite	p. 41, 54
Financiën	p. 2, 26, 35, 39, 48	Roeping	p. 4, 12, 31, 45, 47, 49
G		T	
Gebedskring roepingen	p. 4, 31, 49	Teamassistentes (en secretariële ondersteuners)	p. 24
J		V	
Jongeren	p. 19, 27	Vastenactie	
K		(Vastenestafette 2014)	p. 28
Kadercursus	p. 34	Vormelingsdag	p. 19
Kerkmuziek	p. 30	VPV-dagen	p. 26
Kerkbalans	p. 37	Z	
Kerkbijdragen	p. 39	Zorg	p. 28, 43, 46, 53
Kerkgebouwen	p. 38		

Bisdom van Breda

Veemarktstraat 48, 4811 ZH Breda

T 076 5223444

E secretariaat@bisdombreda.nl

F 076 5216244

I www.bisdombreda.nl

Telefonisch bereikbaar op werkdagen van 8.30 uur tot 12.30 uur.

Bovendonk

Hofstraat 8, 4741 AK Hoeven

T 0165 504277

E info@pdob.nl

I www.bovendonk-opleidingen.nl

Telefonisch bereikbaar op donderdag en vrijdag van 9.00 uur tot 17.00 uur.

Vicariaat Breda

Hooghout 67

4817 EA Breda

T 076 5224537

E Vic.Breda@bisdombreda.nl

*Kantooruren: maandag 9.00-13.00 uur, dinsdag 11.00-15.00 uur,
donderdag 9.00-13.00 uur.*

Vicariaat Middelburg

Kerkdreef 4

4451 AD Heinkenszand

T 0113 561764

E Vic.Middelburg@bisdombreda.nl

Kantooruren: maandag 9.00-13.00 uur, woensdag en donderdag 9.00-11.30 uur.

In het najaar 2013 verhuist het secretariaat van het vicariaat Middelburg naar Bergen op Zoom. Zie voor de actuele adresgegevens www.bisdombreda.nl

Foto's: J. Wouters (p. 1, 40) R. Mangold (p. 3, 11, 20, 55, 60)

Tekst: bisdom van Breda Ontwerp: brainstorm en concept, Breda

Hernieuwde bekering en herontdekking van het geloof met het oog op het getuigenis van christenen in de wereld!

JAAR VAN HET GELOOF!

11 OKTOBER 2012 - 24 NOVEMBER 2013

*“Christus zendt ons vandaag evenals toen uit
over de wegen van de wereld
om zijn evangelie te verkondigen
aan alle volken van de aarde.”*

www.jaarvanhetgeloof.nl

Paus Benedictus XVI (Mat. 28, 19)

